

מנחי-החימיה¹

א. כלים ופעולות הקשורות בהם.

<p>Quetschhahn מלחץ</p> <p>Mensure משורה</p> <p>Spatel מרית</p> <p>Kolben, Kochflasche בקבוק הבשול</p> <p>Schale צייד</p> <p>Wasserstrahlluftpumpe משאבת סילון</p> <p>Geblase מפות</p> <p>Bohrer מקדח</p> <p>Halter מאתז</p> <p>Reagircylinder סבחה</p> <p>Spritzflasche מזרקת</p> <p>Mörser מכתש</p> <p>Pistille עלי</p> <p>Trichter משפך</p> <p>Kugelkühler מקרר כדורי</p> <p>Rückflusskühler מקרר מחזיר</p> <p>Schlangenkühler מקרר גחשוני</p> <p>Pulverflasche צלוחית</p>		<p>Bürette ארק</p> <p>Pipette טפי</p> <p>pipettieren גטרף</p> <p>Heber גשמה</p> <p>hebern גשת</p> <p>Nutsche משפך-מינגק</p> <p>nutschen נגק</p> <p>Saugflasche בקבוק ינגק</p> <p>titrieren פיל</p> <p>Titer פיל</p> <p>kalibrieren שנת</p> <p>Stativ פן</p> <p>Ansatzrohr שפופרת חוברת</p> <p>Einsatzrohr שפופרת תזתבת</p> <p>Gestelle פנה</p> <p>Dreifuss תצובה</p> <p>Lötrohr קנה-יצורפים</p> <p>Tondreieck משלש חרסינה</p> <p>Klemme הרק</p>
---	--	---

1 נתקבלו על-ידי הוועדה למנחי-החימיה שעל יד ועד הלשון בהשתתפות באי-בית המכון למדעי הטבע של האוניברסיטה העברית בירושלים בעקב על יסוד הצעתו של ד"ר מ. ויניק. בישיבה הראשונה השתתפו: פרופ' י. ג. אפשטיין, ד"ר י. אפשטיין, ו"ר ש. אדלר, י. אהרני, ד"ר בפטלסקי, ד"ר מ. ויניק, ד"ר מ. ויצמן, ד"ר א. מניא, פרופ' פודור, פרופ' קלזנר, ד"ר א. רוזנברג, בקביעות עברו את עבודת הוועדה: ד"ר י. אפשטיין, ד"ר ש. אדלר, ד"ר בפטלסקי, ד"ר מ. ויניק, י. אהרני (ביחוד ע"י חליף מכתבים), ד"ר א. מניא, פרופ' פודור וד"ר א. רוזנברג. מלבד זה השתתפו בעבודה ד"ר סמבורסקי וד"ר נתן תון עד נסיעתם לחוץ לארץ.

ב. יסודות.

Margan	מַגְנָן	Wasserstoff	מִיָּקוֹן
Antimon	אַנְטִימוֹן	Sauerstoff	חַמְצָן
Quecksilber	כֶּסֶפֶית	Stickstoff	סְטִיקְסְטוֹף
Zink	אַבְּץ	Kohlenstoff	פֶּתָמָן
Zinn	בְּדִיל	Silicium	צוֹרֵן
Blei	עוֹפְרֵת	Phosphor	וֹרְפוֹר
Jod	יֹד	Aluminium	סַמְרָן
Fluor	פְּלוֹאֹר	Arsen	אַרְסֵן
Brom	בְּרוֹם	Natrium	נַתְרָן
Chlor	כְּלוֹר	Kalium	אֶשְׁלֵגָן
Eisen	בְּרֹז	Calcium	סִידָן
		Magnesium	מַגְנִיזִין

ג. תרכובות כימיות.

(היין עם פעינה תשמלית ויתר גביחה מקבל את הסיום קָלִי אִי תִּרְכֵּבֵתִי נֶאֱמָר
בשמיכות אל „על“ רפת).

Cuproion	יוֹן נְחֹשְׁתִּי	Ferriion	יוֹן בְּרֹזְלִי
Oxyd	תְּחֻמוֹצָת	Ferroion	יוֹן בְּרֹזְלִי
Ferrioxyd	{	תְּחֻמוֹצָת בְּרֹזְלִית	יוֹן כֶּסֶפִּיתִנִּי
		תְּחֻמוֹצָת-עַל (ה) בְּרֹזֶל	יוֹן כֶּסֶפִּיתִי
Ferrooxyd	{	תְּחֻמוֹצָת בְּרֹזְלִית	יוֹן בְּרִילִינִי
		תְּחֻמוֹצָת-תַּת (ה) בְּרֹזֶל	יוֹן בְּרִילִי
		Cupriion	יוֹן נְחֹשְׁתִּי

ד. תמצות (Sauren).

לתמצות ששמיתיהן נמרים ברומות "icum" קיבאים בשפת-יאר הנמר משם
היסוד בהוספת קָנִית או מסמיכות של התמצה ושם היסוד. אם שם היסוד נמר ב"קָן"
מוסיפים „קִית“ בלבה. תמצות ששמיתיהן נמרים ברומות "osum" מסומנות בשם
תיאר של שם היסוד. אם שם היסוד נמר ב"קָן" נמר שפת-יאר משרש השם בלבה.
שמות יתר התמצות נוצרים ע"י הוספת שמות התארים „תחתית“ (hypo, sub)

ו"עלֵאית" (super, per), ממש כבֵּרִימית ושאר השפות האירופיות. במקום "תחתית" ו"עלֵאית" אפשר להשתמש בקצור גם ב"תת" וב"על".

חֲמָצַת-עַל כְּלוֹרִינִית חֲמָצָה כְּלוֹרִינִית עֵלֵאית Acidum percloricum, Perchlor- saure	חֲמָצָה גְּפְרִיתִינִית Acidum sulfuricum Schwefelsaure
חֲמָצָה כְּלוֹרִית, Acidum chlorosum, chlorige Saure	חֲמָצַת-עַל גְּפְרִיתִינִית או חֲמָצָה גְּפְרִיתִינִית עֵלֵאית Acidum persulfuricum, Perschwefelsaure
חֲמָצַת-תַּת כְּלוֹרִית חֲמָצָה בְּלוֹיִית תַּחְתִּית unterchlorige Saure	חֲמָצָה גְּפְרִיתִית Acidum sulfurosum schweflige Saure
חֲמָצַת הַמְּלַח או חֲמָצַת מִימֵן כְּלוֹר- Salz-saure	חֲמָצַת-תַּת גְּפְרִיתִית או חֲמָצָה גְּפְרִיתִינִית תַּחְתִּית Acidum hyposulfurosum, unter-schweflige Saure
מִימֵן גְּפְרִית Schwefelwasserstoff	חֲמָצָה חֲנֻקִּית Salpetersaure
מִימֵן גְּפְרִיתִי " "	חֲנֻקִּית salpetrige Saure
חֲמָצַת-מִימֵן פְּלוֹאֹר Fluorwasserstoff	חֲנֻקִּית Phosphorsaure
חֲמָצַת-חֶמֶץ Essigsäure	חֲנֻקִּית phosphorige Saure
חֲמָצַת-חֶלֶב Milchsäure	פְּתֻמִּית Kohlensäure
חֲמָצַת-חֶמְצָה Buttersäure	צוֹרְנִית Kieselsäure
חֲמָצַת חֶמְצָה Oxalsäure	חֲמָצָה כְּלוֹרִינִית Acidum chloricum, Chlorsaure
חֲמָצַת עֵגֶר Bernsteinsäure	
חֲמָצַת יַיִן Weinsäure	
חֲמָצַת לִימֹן Zitronensäure	

ה. מְלָחִים (Salze), בְּסִיסִים (Basen), חֲמָרִים חִימִיִּים (Chemische Stoffe) וּפְעוּלוֹת.

את מלחֵי-חֲמָצָה שֶׁבְּסוּפָה יֵינִית (icum) מְסַמֵּי בְּנִפְרָד יֵינִית, בְּנִסְמָךְ יֵינִית ובמונח בין-הלאומי יֵינִית.

את מלחֵי-חֲמָצָה שֶׁבְּסוּפָה יֵינִית (osum) מְסַמֵּי בְּנִפְרָד יֵינִית, בְּנִסְמָךְ יֵינִית ובמונח בין-הלאומי יֵינִית.

שְׁמֵי מְלָחִים שֶׁל חֲמָצָה חֲסֵרָה חֲמָצָה מוֹרְכָבִים מִשֵּׁם הַחֲמָצָה בְּתוֹר שֵׁם עֵצֶם וְאֵלֵּי-מִתְכַת בְּתוֹר שֵׁם הַחֲמָצָה.

מִלְכּוּד שְׁמוֹת אֵלֵּה אֲפִשֵׁר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּשִׁבִיל הַמְּלָחִים מִסוּג (3) גַּם בְּשֵׁם בֵּין לְאוּמִי הַבֵּא בְּסִמְכוּת, כַּגֹּן: כְּלוֹרִיד, כְּרוֹמִיד, כּוֹלְפִיד.

חֲנֻקִּית, חֲנֻקִּית, נִיטְרָט Nitrate	גְּפְרִית, גְּפְרִית, סוּלְפָט Sulfat
גְּפְרִית-נִיטְרָט, סוּלְפָט יֵינִית Natriumsulfat	חֲנֻקִּית, חֲנֻקִּית, פּוֹסְפָט Phosphat

reduzieren	חזר	Natrium-	גפריתית-נתרן, סולפיט הנתרן
Reduktion	חזור	sulfit	
Hydrat	מימה	Natriumpersulfat	גפרת-על הנתרן
Kohlenhydrat	פחמימה	Natriumhyposulfit	גפריתית-תחת הנתרן
Anhydrid	אלמימה	נתרן גפריתי, נתרן גפריתי, סולפייד	
dehydratisieren	אלמם	Schwefelnatrium	(ה)נתרן
Salpeter	מלחת	נתרן כלורי, נתרן כלורי, כלוריד (ה)נתרן	
Soda	נתר	Chlornatrium	
Reiznatron, kaustische Soda	נתר מאכל	כלוריד ברזלי	Ferrichlorid {
Pottasche	אשג	ברזל תלת כלורי	
Reizkali	אשג מאכל	כלוריד ברזלי	Ferrochlorid {
Kalk	סיד	ברזל די-כלורי	
gelöschter Kalk	סיד פבוי	כלוריד פספיתני	Mercurichlorid
Kalkwasser	מי-סיד	פספית די-כלורית	" "
Alaun	צריף, אלום, מגפיה	פספית כלורית	Mercurochlorid
Glimmer	גציץ	כלוריד פספיתי	" "
Feldspat	פצלת השדה	תקף angreifen	
Metall	מתכת	Lauge	ברית
Metalloid	אל-מתכת	laugen	הברת
Gusseisen	ברזל-ציקה	auslaugen	ברת
Stahl	פלדה	Base	בסיס
filtrieren	סנן	basisch	בסיסי
Filtrirpapier	גיר-סנן	alkalisch	בריתי, אלקלי
Filter	מסנן	Reaktion	הפעלה
Filtrat	תסגין	Reagenz	מפעיל
ausfällen	שקע	alkalische	הפעלה אלקלית, בריתית
Niederschlag	משקע	Reaktion	
sedimentieren	התקבע	sauere Reaktion	הפעלה חמצית
Bodensatz, Sediment	קבעת	neutrale Reaktion	הפעלה סתמית
abscheiden	פלזט	neutralisieren	סתור
dekantieren	שפה	Neutralisation	סתירה
Dekantation	שפיה	ansäuern	החמץ
rühren	בחוש	Oxydieren	תמצן
schütteln	נער	Oxydation	תמצון

Adsorbat	ספח	destillieren	זקק
absorbieren	בלוע	Destillation	זקוק
Absorption	בליעה	extrahieren	מצה
sorbieren	ספוג	Extraction	מצוי
aktivieren	פעל	Extrakt	תמצית
Aktivität	פעילות	mazerieren	מצה
abtöten	מותת	fractionierte Destillation	זקוק למקטעין
ausflocken	אגץ	verseifen	סבון
flockig	אגיץ	Verseifung	סבון
koagulieren	התקרב	Fraktion	מקטע
Koagulum	מקרב	sublimieren	המרא
denaturieren	עבר	Sublimation	אמראה
abnehmen	חסור, פחות	Sublimat	תמריא
überhitzen	חמם ביותר	verflüssigen	גזל
überhitzt	מחמם ביותר	vergasen	גזי
unterkühlen	קרר ביותר	Valenz, Wertigkeit	ערפיות
unterkühlt	מקרר ביותר	einwertig, monovalent	חד-ערפי
übersättigen	רונה ביותר	Zweiwertig	דו-ערפי
Lösung	תמיסה	gleichwertig, equivalent	שוה-ערפי
lösen	תמס	Äquivalenz	שוה-ערך
löslich	בן-תמס, מסים	chemische Affinität	קרבה חימית
schwerlöslich	קשה-תמס	konstante Proportion	מנה קבועה
leichtlöslich	קל-תמס	multiple Proportion	מנה כפולה
Löslichkeit	מסיסות	einfacher Umsatz	תמורה פשוטה
übersättigte Lösung	תמיסה מרונה ביותר	doppler Umsatz	תמורה הדדית
untersättigte Lösung	תמיסה מרונה בתסר	substituieren	התמר
Überschuss	ערף	Substitution	התמרה
Emulsion	תחליב	abbauen	פרק
emulgieren	תחלב	zerlegen	פרד
auskristallisieren	גבש	sulfurieren	גפר
umkristallisieren	גבש מחדש	nitrieren	תנקן
aufschliessen	פתח	adsorbieren	ספוח
Aufschluss	פתוח	Adsorption	ספיתה
austreiben	גרש	adsorbens	סופת

Abklingungszeit	זמן הפליה	verdampfen	אדה
Anprallen	התנגפות	Verdampfung	אדוי
Viskosität	צמיגות	glühen	לבן
viskös	צמיג	Glut	לבון
Massa	מסה	veraschen	אפר
Prozess	תהליך	ausblühen	פרוח
regulär	סדיר	Ausblühung	תפרחת
normal	תקין	Auftrieb	עקת-על
Brüchig	שביר	arretieren	עצור, עיב
rauh	מחספס	ausgleichen	השגה
Ausgangsmaterial	חמר מוצא	Ausgleich	השוואה
Kapazität (של -לי)	קבול (של -לי)	Ausschlag	הקבע
ablesen	קרא	ablenken	השטה
abfliessen	הנגר	Ablenkung	השטאה
Ausfluss	הגרות	polarisieren	הקטב
Abhängigkeit	זיקות, תליות	Polarisation	הקטבה
		abklingen	הלך וכלה